

JÁN ONDRUŠ¹

1 Ján Ondruš
(1932–2000), szlovák költő.
Fordításaimhoz verseinek *Básnické dielo* című, a Kalligram Kiadónál 2011-ben megjelent életműkiadását vettem alapul. (T. L.)

Epeállapotban (Részletek)

1

A HELYEMEN,
ÍME, AZ EPE,

VISSZAHÖKÖLÖK,
ÉS EZ AZ EPE,

dühöngve a süketségben,
elsápadva a némaságban,

ÍME, AZ EPE
KETTŐNK KÖZÖTT,

ÍME, AZ ÁRNYÉK,

ÍME, A MÉTERRÚD
KETTŐNK KÖZÖTT,

ÍME, AZ ÜVEGSZEM,

lábikrám görcsébe
sűrűsödve, összpontosulva,

én, a nappali,
megdermedt fintorral, kiáltásba torzult
szájjal, s hogy eltaposom a tüzet,
elátkozom magam és a falba verem a fejem,
epeállapotban,

én, az éjszakai,
homlokom összeráncolásával, s hogy nézés közben
tenyeremmel

árnyékolom be szemem, karom keresztbe fonom a mellemen,
s helyet keresek a fintoromnak,
a gúzs mértéke szerint,

ÍME, AZ EPE,
KÖZTEM ÉS KÖZTEM,

AZ ARC CSONKJA,
AZ ÉVEK MÚLÁSA,
ÍME, A HUROK,

ÍME, A SZÁJ,
KÖZTEM ÉS KÖZTEM,

a varrógép általi ítéletben, a halál vizének
kegyelmében, a széttárt karok
s az emlékezés általi ítéletben,
a sóhajtás kegyelmében, a dadogás,
a nyalás, a teher cipelése általi ítéletben,
az arctörlés általi ítéletben, a pók
és a giliszta miatti háborgás kegyelmében,
a megdermedés általi ítéletben,

KETTŐNK KÖZÉ ZUHANT A SZÁJ,

A HELYEMEN, AZ ÁRNYÉKBÓL KISZORÍTVA,
A HELYEMEN, KIÉGETVE,
A HELYEMEN, KIFICAMÍTVÁ, ÍME,

KETTŐNK KÖZÉ ZUHANT AZ EPE,

itt fekszik a hold alatti alvó, tenyere
az arca alatt, kemény ágyat vetettek neki és a tenyere alól
itt kél föl az arca s itt a hold,
megáll a tenyere fölött, hallgat kicsit, s újból visszahull mögé,
és a nappali, ki a távolból
dühödt vigyorral színezi mindezt, ezt suttogja:
Menjetek el!, Menjetek el!,

ECETÁLLAPOTBAN,
AZ ELTAPOSÁS SZELLEMÉBEN,
A KÉZJEGY MÉRTÉKE SZERINT,
A BEVERT SZÖG PONTJÁN,

fölbred az alvó és tenyere alól
– mint kimeredt telihold – fölkél a szeme,
nagy nyugalommal szétnéz, majd a tenyér mögé ismét visszahull,
és az éjszakai, aki oldalvást, arca egyetlen fintorával elken
mindent, ezt suttogja:
Maradjatok!, Maradjatok!,

A HELYEMEN, ÍME, ITT A KULCS ELFORDÍTÁSÁVAL,
A NADRÁGSZÍJ ÖSSZEHÚZÁSÁVAL
ÉS A SÁL MEGKÖTÉSÉVEL BEZÁRT KÖR,

a töprengés általi ítéletben, a sapkacsapkodás
kegyelmében, az emlékezés
és az elhallgatás általi ítéletben,

Ghost Veil (22.), manipulált diapozitív, 2015

az alacsony fű kegyelmében,
a bokáig érő
harmat kegyelmében,

A HELYEMEN, HIRTELEN, EGYMÁSSAL SZEMKÖZT,
AZ ARCOM AZ EGYIK OLDALON,
S A MÁSIKON ÉN,

A HELYEMEN, HIRTELEN, EGYMÁSSAL SZEMKÖZT,
AZ EPE AZ EGYIK OLDALON,
S A MÁSIKON ÉN,

A HELYEMEN, HIRTELEN, EGYMÁSSAL SZEMKÖZT,
A FINTOR AZ EGYIK OLDALON,
S A MÁSIKON ÉN,

a megszólítás kegyelmében.

4

Éjszakai

A kereszt ceruzát és papírt ad kezédbe itt,
és te, ki a térdeden rajzolsz, bűnös vagy,

KIÁLTÁSOD CÉLJÁT ELÉRVE,
ELHALLGATÁSOD CÉLJÁT ELÉRVE,

ha kézfogást rajzolsz,
a kézfogásért vagy bűnös,

ha vállveregetést rajzolsz,
a rajzért és a vállveregetésért vagy bűnös,

AZ ELÁTKOZÁS CÉLJÁT ELÉRVE,
A FELSZÖGELÉS CÉLJÁT ELÉRVE,
A FINTOR CÉLJÁT ELÉRVE,

ha egy arcot rajzolsz és titokban
elvarázsolod, és másikat adsz vissza helyette,
mely a saját nyálát is

idegennek érzi majd, ha ezt rajzolod,
ezért vagy bűnös mindenben,

ÍME, AZ EPE
KETTŐNK KÖZÖTT,

ÍME, A GÚZS,
ÍME, A GŐG,
ÍME, AZ ALÁZAT,

ÍME, AZ EPE
KÖZTEM ÉS KÖZTEM,

Nappali

itt gubbasztok a szobában, az emberek a falon túl
jönnek-mennek a járdán, megállnak,
ráköszönnek egymásra: „Jó napot!”,
s én idebent suttogom: „Jó napot!”,
azt mondják: „Szép időnk van”, s én suttogva:
„Igen, csak idebent, a szobámban villámlik,
csak idebent van félhomály, egybefüggő
vászonredőny-felhőzet, fő a kávé,
s az alkoholszint az asztalon egyre alacsonyabb”,

KETTŐNK KÖZÉ
ZUHANT A SZÁJ,

KETTŐNK KÖZÉ
ZUHANT AZ EPE,

megállnak a járdán, háttal
nekítámaszkodnak a falnak, és én, az innenső oldalon,
a falra tapasztom a tenyerem és érzem
testük melegét, ha sóhajtanak – sóhajtok,
ha elhallgatnak – hallgatok, s amikor elmennek,
egyedül maradok és rajzolólok,

ÉRVEM A FAL ELLEN –
A FAL,

ÉRVEM AZ ARC ELLEN –
AZ ARC,

Éjszakai

ha kétszer két szemet rajzolsz,
négy szemért vagy bűnös, ha lerajzolod,
hogyan kell átlépni egy fekvő kalapon, ez a rajz
és ez a lépés a terhelő bizonyíték ellened,

RÁKIÁLTOK MAGAMRA,
ÉS EZ AZ EPE,

LEHORGASZTOM A FEJEM,
ÉS EZ AZ EPE,

VÉGIGNÉZEK MAGAMON,
ÉS EZ AZ EPE,

ellépek az ablaktól és ettől kezdve
csak hátrafelé járok, így megyek le
a lépcsőn, és így megyek fel a lépcsőn,
hátrafelé ugrok egyik székéről át
a másikra, magamtól hátrálva gondolkodom,
vissza, egészen a rollerig,
melyen hátrálva járok,

KIÁLTÁSOM CÉLJÁT ELÉRVE,
ELHALLGATÁSOM CÉLJÁT ELÉRVE.

9

A HELYEMEN,
AZ ÉN IDŐMBEN,

ÍME, AZ EPE,
ÍME, A DADOGÁS,
ÍME, AZ ÜVEGSZEM,

ÍME, AZ ÜVEGSZEM
KÖZTEM ÉS KÖZTEM,

én, a nappali,
harapni készülő, fenyegető arccal,
a kettőnk közti üvegszem-állapotban,

én, az éjszakai,
asztalra hajtott, s annak fájától zúgó
fejjel, a féreg mértéke szerint,
amikor hirtelen az elhallgatásommal kezdek beszélni,

A HELYEMEN,
ÍME, AZ EPE,

AZ ÉN IDŐMBEN,
ÍME, AZ EPE,

VÉGIGNÉZEK MAGAMON,
ÉS EZ AZ EPE,

szemem halálos felnyitásában, halálos
töprengésben, élő megtántorodásban,
halálos sóhajtásban, a szem élő
eltakarásában, a tört üveg
élő széttaposásában, a halálos emlékezésben,

A HELYEMEN
BEVÁGTAK EGY FEJSZÉT,

AZ ÉN IDŐMBEN
FEJJEL LEFELE UGRÁLTAK,

A HELYEMEN
TÉGLÁVAL DÖRZSÖLTÉK A BŐRT,

AZ ÉN IDŐMBEN, A HELYEMEN
DRÓTTAL MEGKÖTÖZTEK, KORBÁCCSAL ÜTÖTTEK,
KÉT SUGÁRBAN VIZELTEK RÁ AZ ORRA,

itt fekszik a hold alatti alvó, itt nő
a körme, s nő a hold is, aláhull, majd újra nő,
és a köröm is egyre több, egyre csak gyarapodik, gyúlik,

mint a tökmaghéj, melyet fölkavar és széthord
egy szellő, de nappali
visszafújja, és ezt suttogja:
Meneküljetek!, Meneküljetek!,

RONGY-ALAKBAN,
DAC-ÁLLAPOTBAN,
AZ ARC CSONKJÁNAK MÉRTÉKE SZERINT,
A BEVERT SZÖG PONTJÁN,

és nő a fog és nő a hold is, aláhull és újra nő,
már egész halommal a fog itt, felgyülemlenek és a legfelsők
megindulnak lefelé, mint ezernyi napraforgómag,
ám belül üresek, a hangjuk üveghang,
s éjszakai, aki egyik markából a másikba szórva,
kibontja őket, miközben vihorászik:
Maradjatok!, Maradjatok!,

Ghost Veil (24.), manipulált diapozitív, 2015

ÍME, AZ EPE
KETTŐNK KÖZÖTT,

ÍME, AZ EPE,
KÖZTEM ÉS KÖZTEM,

a halálos megszólításban, a hüvelykujjak
malmának halálos pörgetésében,
az élő sóhajtásban, vinnyogásban,
a halálos csuklásban, a halálos
dadogásban,

A HELYEMEN, HIRTELEN, EGYMÁSSAL SZEMKÖZT,
A BÁNAT AZ EGYIK OLDALON,
S A MÁSIKON ÉN,

AZ ÉN IDŐMBEN, HIRTELEN, EGYMÁSSAL SZEMKÖZT,
AZ EPE AZ EGYIK OLDALON,
S A MÁSIKON ÉN,

A HELYEMEN, HIRTELEN, EGYMÁSSAL SZEMKÖZT,
AZ ARCOM AZ EGYIK OLDALON
S A MÁSIKON ÉN,

az élő megszólításban.

Mocsár

Költő, szádig érjen az iszap,
ha itt a merülés ideje, a mélységek ideje,

sóhajts, s végy egy buboréknyi levegőt,

indulj el a vakondjáratokon, kövesd a féreg útját,

hagyd a mögötted maradó sort, s egy nagy
Ó-val véd magad bensőd mélyébe.

Ó, gyűrű, láncszem,
ahol elszakad a lánc,

Ó, a sötét kijárat a pohár
alján pontban éjféلكor,

Ó, a hajtók egyre szűkülő köre,
mely fölött a kés az ékezet!

Már ég, már kábít
a mocsárgáz, s kanyargós
úton az Ó-hoz visz,

és az Ó megnyílik előtted, kihúzza az Ó-ból,
kifújja az Ó-ból az aprócska lángot
és a gáz fölsziszeg az Ó-ból,

fél lábaddal már
az Ó-ban vagy, eltűnsz az Ó-ban,
így hát a láng ellobbanása a tied.

Az emlékezet utcáján

Én, a hátráló, az emlékezet
utcáján hátrálok, átemlékezem
magam egyik végéről a másikra,
s a kielégülésig kiemlékezem magam,

kétszeresen, háromszorosan emlékezem,
minden ajtóba beleemlékezem magam,

nap mint nap visszaemlékezem
magam a némaságba, s emlékezve térdre hullok,

bezárkózom az emlékezet mögé, nem tanácsos
a kutyát se kiverni az emlékezetbe.

A látás határán egy tárt tenyér súlya
nehezedik a szemre, amitől elnehezültem én is,
s ha falba – abba verem a fejem,

a világból a szemem eltakaró
tenyerem mögé helyeztem át magam,
mögéje tiltattam ki én,

ha teszek egy lépést előre, a szemem
eltakaró tenyérbe ütközöm, belevésődöm,
kitöltöm, szüntelen beleemlékezem magam,
s a tenyerem elfedi ama nyitott helyet.

Kiút

Ha nem nyitja ki senki,
ököllel kell bezörgetni a kiúton,

eltéveszteni a kiutat,

valaki a kiutamon kopogtat,

a kiutamnál
álldogál, várakozik,
támaszkodik,

kopogtat, s türelmetlenül
toporog a kiutam előtt,

ugyan mit akarhat a kiutamban,

dulakodni kezdünk a kiutamnál,
én kifelé törekszem, ő befelé,

kettős kiút ez, lám,

be kell lépni az idegen kiútba,

be kell törni a kiútba,
behatolni a kitárt kiútba,
bevágni magunk mögött a kiút ajtaját,
beszögezni, bedeszkázni
a kiutat,
kivenni ajtótokját, s befalazni a kiutat,
lábujjhegyen e kiút előtt,
fényesre törölni e kiutak kilincset,
melyek nehéz helyzetből vezetnek ki.

Tóth László fordításai

Ghost Veil (25.), manipulált diapozitív, 2015

